

TUUSNIEMEN KUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2025

VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN
TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Sisällys

1.Puheenjohtajan lausuma	3
2.Tarkastuslautakunta	4
2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät	4
2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano	4
2.3 Tilintarkastaja	4
2.4 Tarkastuslautakunnan toiminta	5
3.Vuoden 2025 arviointikertomuksen käsittely	6
4.Kunnan talouden arviointi	6
4.1 Taloudellisten tavoitteiden arviointi	6
4.2 Talousarvio 2025 ja sitovuustasot	9
4.3 Investoinnit	10
4.4 Lainat	10
5. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	11
6. Kunnalle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2025	11
6.1 Keskusvaalilautakunta	11
6.2 Tarkastuslautakunta	11
6.3 Kunnanhallitus	11
6.4 Elinkeino- ja kehittämispalvelut	12
6.5 Ateriapalvelut	13
6.6 Muu yleis- ja keskushallinto	13
6.7 Hyvinvointi	14
6.8 Sivistyslautakunta	15
6.9 Tekninen lautakunta	16
7. Strategisten tavoitteiden toteutuminen	17
8. Muut havainnot ja arviot	19

1. Puheenjohtajan lausuma

Tarkastelussa on valtuustokauden 2025 - 2029 ensimmäinen kausi. Aloitimme nykyisen tarkastuslautakunnan työskentelyn syyskuussa 2025 kokoonpanolla pj Kolari Terttu, vpj Hämäläinen Markku ja jäsen Andersin Kari. Kokouksia oli yhteensä 10 kertaa.

Tarkastuslautakunnalla tehtävänä on arvioida mennyttä, mutta myös suunnattava katsetta tulevaan. Kunnan virkamiesten ja luottamushenkilöiden tehtävät tulevat olemaan haasteellisia.

Havaintomme tulevat esille yhteisesti laatimastamme arviointikertomuksesta.

Lausun lautakunnan jäsenille ja varajäsenille kiitokseni yhteistyöstä.

Kiitokseni johtoryhmälle sekä koko henkilökunnalle hyvästä yhteistyöstä 2025. Kiitokseni myös asioiden valmistelusta tilintarkastaja Timo Nuutiselle ja tilintarkastuksen asiantuntija Päivi Haikaraiselle.

Tuusniemi 4.6.2026

Terttu Kolari

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Lautakunnan tehtävänä on kuntalain 121§:n mukaan:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84§:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Tarkastussäännön 4§:n mukaan lautakunnan on:

- Seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tarkastuksen kehittämiseksi
- Tehdä tarvittaessa aloitteita ja esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- Pitää huolta valvonnan kokonaisuudesta ja koordinoida ulkoisen ja sisäisen valvonnan toimintoja.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Hallintosäännön 8 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on kolme jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja (Kuntalaki §21). Kolmanneksi jäseneksi voidaan valita valtuutettu, varavaltuutettu tai kuntavaaleissa ehdolla ollut. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kunnanvaltuusto on 2.6.2025 (§34) valinnut tarkastuslautakunnan kaudelle 2025-2029, jonka kokoonpano on ollut seuraava:

Puheenjohtaja	Terttu Kolari	vj Minna Koistinen
Varapuheenjohtaja	Markku Hämäläinen	vj Juha Immonen
Jäsen	Kari Andersin	vj Leo Miettinen

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei arviointikertomuksen laatimiseen osallistuneilla lautakunnan jäsenillä ole esteellisyyksiä kunnan toiminnan arviointiin liittyen. Varapuheenjohtaja Markku Hämäläinen on Asunto Oy Hietarannan ja Asunto Oy Metsärivin on yhtiökokousedustaja ja esteellinen edm. yhtiöihin nähden. Jäsen Kari Andersin on kunnan nimeämä edustaja, hallituksen jäsen Savon Kuituverkko Oy:ssä sekä Tuusniemen Vesiosuuskunnan toimitusjohtaja ja siten esteellinen vesihuoltoon liittyvissä asioissa eikä hän ole osallistunut siltä osin toiminnan arviointiin.

2.3 Tilintarkastaja

Valtuusto on valinnut 8.12.2025 (§88) Tuusniemen kunnan vuosien 2026-2029 tilintarkastajaksi tarkastusyhteisö Itä-Suomen Tilintarkastus Oy:n. Sen nimeämänä tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Timo Nuutinen, joka samalla toimii tarkastuslautakunnan sihteerinä.

2.4 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on sopinut tehtävänjaosta ja seurattavista lautakunnista 2.9.2025 §66. Tehtäväjaon mukaisesti kunnanhallitusta on seurannut Terttu Kolari, sivistyslautakuntaa Kari Andersin ja teknistä lautakuntaa Markku Hämäläinen.

Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet lautakuntien ja hallintokuntien toimintaa tutustumalla lautakuntien pöytäkirjoihin. Tarkastuslautakunta on kokoontunut uudella valtuustokaudella 10 kertaa. (2.9.2025, 7.10.2025, 26.11.2025, 13.1.2026, 3.2.2026, 10.3.2026, 15.4.2026, 6.5.2026 ja 19.5.2026 ja 4.6.2026.) Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2026 aikana 2025 vuotta koskevan tarkastuksen ja valvonnan osalta arviointikertomuksen valmistelua varten 10.3.2026, 15.4.2026, 6.5.2026, 19.5.2026 ja 4.6.2026.

Tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan seuraavia henkilöitä vuoden 2025 arvioimiseksi:

- Kunnanjohtaja:
13.1.2026: Ajankohtaiset asiat kunnassa, taloustilanne, mennyt vuosi 2025, talousarvio 2026, kunnan kiinteistöjen tilanne yleisesti
10.3.2026: Ajankohtaiskatsaus, vuoden 2025 toteutuminen, alustavat tilinpäätöstiedot ja alkanut vuosi 2026.
- Kunnanhallituksen puheenjohtajat
13.1.2026: Aiheena mennyt vuosi 2025 ja ajankohtaista kunnassa 2026.
- Kunnanvaltuuston puheenjohtajat
13.1.2026: Aiheena mennyt vuosi 2025 ja ajankohtaista kunnassa 2026.
- Luottamusmiehet ja työsuojeluvastaavat (Henkilöstön edustajat)
3.2.2026: Aiheena vuosi 2025 henkilöstön näkökulmasta ja ajankohtaiset asiat henkilöstön näkökulmasta.
- Tuusniemen kehittämissäätiön toimitusjohtaja
3.2.2026: Aiheena säätiön ajankohtaiset asiat, säätiön toiminta vuonna 2025 ja tulevaisuuden näkymät.
- Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja
3.2.2026: Ajankohtaiset asiat ja mennyt vuosi 2025, yhtiölle asetettujen tavoitteiden toteutuminen.
- Kuopion kaupungin työllisyyspalvelupäällikkö (etäyhteys)
3.2.2026 Aiheena: Yleisesittely toiminnasta Tuusniemellä, mennyt vuosi 2025 ja ajankohtaiset asiat vastualueella.
- Tekninen johtaja
10.3.2026: Ajankohtaiskatsaus, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2025 omalla vastualueella.
Lisäksi tarkastuslautakunta tutustui vesihuoltoon teknisen johtajan ja vesilaitoksen laitospäällikön johdolla Lamminpään vedenkäsittelylaitoksella.
- Kunnanjohtaja ja hallintojohtaja
15.4.2026: Tilinpäätös 2025, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2025 omilla vastualueilla.
- Kunnan rehtori/sivistysjohtaja
15.4.2026: Tilinpäätöksen 2025 esittely omalta vastualueelta, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.
- Vapaa-aika sihteeri / Hallintojohtaja
4.6.2026: Hyvinvointikertomukseen 2025 tutustuminen ja vapaa-aikasihteerin kuuleminen.
Hallintojohtaja kuultavana asiassa.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin perustana ovat olleet kunnanvaltuuston vuoden 2025 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä kunnanhallituksen 31.3.2025 (57§) hyväksymä vuoden 2025 tilinpäätös.

Tuusniemen kunnan Kuntastrategia vuosille 2024 - 2026 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 27.5.2024 (§101) ja kunnanvaltuustossa 10.6.2024 (§26). Uusi kuntastrategia vuoteen 2030 saakka on hyväksytty valtuustossa 23.3.2026 (§8).

3 VUODEN 2025 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 20.10.2025 (§183) hyväksynyt kunnanhallituksen antaman (29.9.2025 §183) selvityksen kunnanvaltuustolle vuoden 2024 arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin kunnan toimenpiteistä talouden tasapainottamisen toteuttamisesta, kunnan ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön lisäämiseksi kuntalaisille sekä kuntalaisten mahdollisuuksista antaa palautetta kokonaispalvelurakenteesta kunnan ja hyvinvointialueen välisestä yhteistyöstä.

Tarkastuslautakunnalla ei ole huomauttamista saatuihin vastauksiin.

4 KUNNAN TALOUDEN ARVIOINTI

4.1 Taloudellisten tavoitteiden arviointi

Vuoden 2025 kunnan toimintakulut olivat 491.524 € talousarviossa arvioitua pienemmät ja tulot olivat 322 542 € arvioitua suuremmat. Kunnan toimintakulut olivat 9.978.371 euroa.

Suunniteltua parempaan tulokseen pääsyä selittivät erityisesti Vihtaniemen määräalan myyntitulot, keskushallinnon toimintamenojen toteutuminen talousarviosuunnitelmaa pienempänä (184.204 €), sivistystoimen toimintamenojen alittuminen (201.506 €) ja teknisen lautakunnan menojen toteutuminen (134.070 €) suunniteltua pienempänä.

Kunnan maksuvalmius on ollut tyydyttävä. Kassavarat olivat (31.12.25) 1.878.395,86 €. Uutta lainaa ei nostettu vuonna 2025 ja kassan kestävyys oli 69 pv (vuonna 2024 44 pv). Kuukauden keskimääräinen kassavaranto on ollut noin 2,1 milj. euroa.

Vuosikate 1.282.769 euroa riittää kattamaan suunnitelmanmukaiset poistot. Vuoden 2025 poistot olivat 902.361 euroa. Vuoden lopussa taseessa edellisten tilikausien ylijäämää oli vuoden 2025 ylijäämällä lisättyinä yhteensä 1.924.373,83 euroa.

Vuoden 2025 aikana kunnanvaltuusto hyväksyi talousarviomuutoksia neljä kertaa, joiden jälkeen talousarvio näyttäytyi 504.993 euroa alijäämäisenä.

Toimintakate eli verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla katettava määrä pieni edellisestä vuodesta 762.062 (14,5 %).

Verotuloja kertyi 5.541.381 euroa. Verotulokertymä kasvoi vuoden 2024 toteumasta 4,62 % (244.558 €). Kunnallisveroja tuli talousarvioon verrattuna 211.381 €, yhteisöverotuottoja 81.868 € ja kiinteistöverotuottoja 17.573 € enemmän.

Vuonna 2025 kokonaisinvestoinnit olivat 645.176 euroa (vuonna 2024; 783. 484 €), nettoinvestoinnit 478.328 €: vuonna 2024; 783.484 €). Investoinnit on rahoitettu kassavaroilla.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että vertailutietojen perusteella Tuusniemen kunnan taloudellinen liikkumavara verrattuna muihin Pohjois-Savon kuntiin on hyvin rajallinen. Kunnan talouden tilanne on ollut trendiltään alijäämäinen ja kertaluonteisilla toimilla on saatu korjattua tilannetta väliaikaisesti (valtionosuudet, myyntitulot, rakennusalan tilanne, urakoiden hinnoittelu). Tulevaisuuden näkymät ovat huolestuttavat, jopa kriittiset.

Terveessä kuntataloudessa vuosikatteen tulee olla suurempi kuin poistot ja lainojen lyhennykset. Vuosikate riitti vain niukasti kattamaan poistot.

 Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v.2025 (1 000 €) 1/7 (ml. liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12. 2025	Toiminta- tulot ¹⁾	Valmistus omaan käyttöön	Toiminta- menot	Henkilöstö- menot	Palvelujen ostot	Toiminta- kate	Verotulot yhteensä	Kunnallis- vero	Kiinteistö- vero	Yhteisö- vero	Valtion- osuudet ²⁾	Käyttötulot yhteensä ³⁾
Iisalmi	20 205	43 295	28	94 196	53 035	22 716	-50 901	42 381	31 469	6 104	4 808	22 673	108 349
Joroinen	4 494	4 224	3	15 562	9 034	3 963	-11 338	10 088	7 515	1 342	1 231	3 695	18 007
Kaavi	2 547	1 888	0	7 739	3 122	3 386	-5 851	6 325	4 141	1 312	874	-397	7 816
Keitele	1 922	1 907	0	7 287	3 120	2 976	-5 380	6 985	3 116	631	3 238	763	9 655
Kiuruvesi	7 255	6 561	23	26 752	13 439	7 959	-20 192	14 929	11 386	1 837	1 706	9 522	31 012
Kuopio	126 572	115 056	953	417 324	203 485	142 374	-302 268	301 723	225 923	52 342	23 454	46 709	463 488
Lapinlahti	8 803	7 292	0	28 117	15 070	7 376	-20 823	19 729	15 246	2 829	1 654	6 082	33 103
Leppävirta	8 924	7 931	0	30 272	16 362	9 294	-22 341	20 524	15 369	3 086	2 070	5 050	33 505
Pielavesi	3 873	3 968	19	15 979	7 897	5 537	-12 011	8 280	5 554	1 361	1 365	5 557	17 805
Rautalampi	2 928	3 026	0	11 227	6 048	3 214	-8 200	7 030	4 946	1 408	677	2 922	12 978
Rautavaara	1 398	2 760	0	7 564	3 747	2 520	-4 805	3 596	1 863	510	1 222	2 224	8 580
Siilinjärvi	21 348	15 174	94	79 386	42 548	18 767	-64 212	60 152	44 764	7 093	6 612	10 881	86 207
Sonkajärvi	3 521	2 652	11	13 161	6 919	6 242	-10 509	8 066	5 173	1 172	1 721	5 215	15 933
Suonenjoki	6 549	6 268	58	24 862	13 340	6 660	-18 594	15 294	11 082	2 096	2 117	5 529	27 091
Tervo	1 388	2 463	0	6 430	3 456	1 929	-3 967	3 443	2 280	715	447	875	6 781
Tuusniemi	2 270	4 141	0	8 630	4 300	2 790	-4 489	5 540	3 691	1 117	732	116	9 797
Varkaus	19 433	19 940	334	67 340	32 751	20 748	-47 401	49 468	37 747	8 351	3 370	6 648	76 056
Vesanto	1 787	2 991	0	7 880	3 392	2 976	-4 888	4 106	2 742	845	519	2 947	10 044
Vieremä	3 295	1 923	0	10 927	7 177	3 505	-10 927	8 461	4 950	1 178	2 333	4 238	14 622
Pohjois-Savo	248 512	253 460	1 522	880 635	448 241	274 932	-629 097	596 119	438 956	95 329	60 149	141 250	990 829

Lähde: Väestö: Tilastokeskus; muut tiedot: Kysely Pohjois-Savon kunnille maalii-huhtikuu 2026
1) Ml. valmistus omaankäyttöön 2) Sis. verotulot 3) Toimintatulot + verotulot + valtionosuudet

Tuusniemen kunnan valtionosuudet ovat Pohjois-Savon toiseksi pienimmät.

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v.2025 (€/as.) 2/7 (ml. Liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12. 2025	Toiminta- tulot 1)	Valmistus omaan käyttöön	Toiminta- menot	Henkilöstö- menot	Palvelujen ostot	Toiminta- kate	Verotulot yhteensä	Kunnallis- vero	Kiinteistö- vero	Yhteisö- vero	Valtion- osuudet yhteensä 2)	Käyttötulot yhteensä 3)
Iisalmi	20 205	2 143	1	4 662	2 625	1 124	-2 519	2 098	1 557	302	238	1 122	5 363
Joroinen	4 494	940	1	3 463	2 010	882	-2 523	2 245	1 672	299	274	822	4 007
Kaavi	2 547	741	0	3 038	1 226	1 329	-2 297	2 483	1 626	515	343	-156	3 069
Keitele	1 922	992	0	3 791	1 623	1 548	-2 799	3 634	1 621	328	1 685	397	5 023
Kiuruvesi	7 255	904	3	3 687	1 852	1 097	-2 783	2 058	1 569	253	235	1 312	4 275
Kuopio	126 572	909	8	3 297	1 608	1 125	-2 388	2 384	1 785	414	185	369	3 662
Lapinlahti	8 803	828	0	3 194	1 712	838	-2 365	2 241	1 732	321	188	691	3 760
Leppävirta	8 924	889	0	3 392	1 833	1 041	-2 503	2 300	1 722	346	232	566	3 754
Pielavesi	3 873	1 025	5	4 126	2 039	1 430	-3 101	2 138	1 434	351	352	1 435	4 597
Rautalampi	2 928	1 033	0	3 834	2 066	1 098	-2 801	2 401	1 689	481	231	998	4 432
Rautavaara	1 398	1 974	0	5 411	2 680	1 803	-3 437	2 572	1 333	365	874	1 591	6 137
Siilinjärvi	21 348	711	4	3 719	1 993	879	-3 008	2 818	2 097	332	310	510	4 038
Sonkajärvi	3 521	753	3	3 738	1 965	1 773	-2 985	2 291	1 469	333	489	1 481	4 525
Suonenjoki	6 549	957	9	3 796	2 037	1 017	-2 839	2 335	1 692	320	323	844	4 137
Tervo	1 388	1 774	0	4 633	2 490	1 390	-2 858	2 481	1 643	515	322	630	4 885
Tuusniemi	2 270	1 824	0	3 802	1 894	1 229	-1 978	2 441	1 626	492	322	51	4 316
Varkaus	19 433	1 026	17	3 465	1 685	1 068	-2 439	2 546	1 942	430	173	342	3 914
Vesanto	1 787	1 674	0	4 410	1 898	1 665	-2 735	2 298	1 534	473	290	1 649	5 621
Vieremä	3 295	584	0	3 316	2 178	1 064	-3 316	2 568	1 502	358	708	1 286	4 438
Pohjois-Savo	248 512	1 020	6	3 544	1 804	1 106	-2 531	2 399	1 766	384	242	568	3 987

Lähde: Väestö: Tilastokeskus; muut tiedot: Kysely Pohjois-Savon kunnille maalisi-huhtikuu 2026
1) ML valmistus omaan käyttöön 2) Sis. verotulotasauksen 3) Toimintatulot + verotulot + valtionosuudet

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v.2025 (1 000 € ja €/as.) 5/7 (ml. liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12. 2025	Vuosikate	Vuosikate €/as.	Suunnit. mukaiset poistot ja arvonalentumiset	Suunnit. mukaiset poistot ja arvonalentumiset €/as.	Tilikauden tulos	Tilikauden tulos €/as.	Tilikauden yli-/alijäämä	Tilikauden yli-/alijäämä €/as.	Vuosikate % poistoista	Tulovero- prosentti 2025	Effektiivinen veroaste v. 2025 1)
Iisalmi	20 205	14 414	713	12 366	612	2 048	101	1 565	77	117 %	7,90	6,15
Joroinen	4 494	2 751	612	2 610	581	140	31	171	38	105 %	8,60	6,50
Kaavi	2 547	10	4	846	332	-836	-328	-826	-324	1 %	9,90	6,96
Keitele	1 922	2 536	1 319	767	399	1 769	920	1 769	920	331 %	8,90	6,48
Kiuruvesi	7 255	5 307	731	3 723	513	1 584	218	502	69	143 %	9,50	6,90
Kuopio	126 572	57 448	454	60 393	477	-2 945	-23	-2 942	-23	95 %	8,10	6,46
Lapinlahti	8 803	6 062	689	3 614	411	1 948	221	1 778	202	168 %	9,40	7,01
Leppävirta	8 924	4 171	467	4 127	462	44	5	133	15	101 %	8,40	6,42
Pielavesi	3 873	2 671	690	1 424	368	1 246	322	46	12	188 %	9,10	6,34
Rautalampi	2 928	2 097	716	1 567	535	528	180	528	180	134 %	9,90	7,21
Rautavaara	1 398	1 348	964	1 056	755	292	209	292	209	128 %	9,40	6,31
Siilinjärvi	21 348	7 400	347	7 288	341	112	5	112	5	102 %	9,40	7,64
Sonkajärvi	3 521	3 367	956	1 279	363	2 088	593	2 450	696	263 %	8,60	6,17
Suonenjoki	6 549	3 064	468	2 492	380	572	87	572	87	123 %	9,10	6,72
Tervo	1 388	571	411	378	272	253	182	271	195	151 %	9,90	6,87
Tuusniemi	2 270	1 282	565	902	397	380	167	491	216	142 %	9,40	6,52
Varkaus	19 433	10 074	518	7 497	386	2 578	133	2 078	107	134 %	9,30	7,34
Vesanto	1 787	2 366	1 324	956	535	1 410	789	1 410	789	247 %	9,50	6,57
Vieremä	3 295	2 561	777	1 297	394	1 264	384	1 031	313	197 %	8,40	6,31
Pohjois-Savo	248 512	129 500	521	114 582	461	14 475	58	11 430	46	113 %	8,51	

Lähde: Väestö: Tilastokeskus; muut tiedot: Kysely Pohjois-Savon kunnille maalisi-huhtikuu 2026
1) ML valmistus omaan käyttöön 2) Sis. verotulotasauksen 3) Toimintatulot + verotulot + valtionosuudet

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v.2025/konsernit (ml. liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12. 2025	Konsernin vuosikate 1 000 €	Konsernin vuosikate €/as.	Konsernin lainakanta 1 000 €	Konsernin lainakanta €/as.	Konsernin lainat ja vuokra- vastuut 1 000 €	Konsernin lainat ja vuokra- vastuut €/as.	Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus- aste (%)	Konsernin kertynyt yli-/alijäämä 1 000 €	Konsernin kertynyt yli-/alijäämä €/as.
Iisalmi	20 205	19 454	963	97 518	4 826	116 344	5 758	91 %	66 953	3 314
Joroinen	4 494	2 906	647	20 342	4 526	20 474	4 556	116 %	4 212	937
Kaavi	2 547	222	87	12 187	4 785	12 440	4 884	151 %	-292	-115
Keltele	1 922	2 764	1 438	7 266	3 780	7 638	3 974	84 %	1 790	931
Kiuruvesi	7 255	6 529	900	22 983	3 168	25 916	3 572	72 %	12 687	1 749
Kuopio	126 572	150 097	1 186	995 306	7 864	1 116 290	8 819	156 %	195 169	1 542
Lapinlahti	8 803	7 517	854	42 851	4 868	45 059	5 119	112 %	1 829	208
Leppävirta	8 924	5 060	567	16 451	1 843	1 956	219	56 %	9 411	1 055
Pielavesi	3 873	2 901	749	10 401	2 686	14 122	3 646	66 %	9 276	2 395
Rautalampi	2 928	2 445	835	8 451	2 886	8 900	3 040	221 %	1 355	463
Rautavaara	1 398	1 537	1 099	5 381	3 849	5 676	4 060	69 %	8 194	5 861
Siilinjärvi	21 348	9 723	455	122 062	5 718	161 546	7 567	141 %	-717	-34
Sonkajärvi	3 521	3 971	1 128	6 479	1 840	6 935	1 970	44 %	1 821	517
Suonenjoki	6 549	4 780	730	30 760	4 697	45 247	6 909	107 %	9 988	1 525
Tervo	1 388	1 105	796	6 271	4 518	6 409	4 617	97 %	1 702	1 226
Tuusniemi	2 270	1 469	647	4 577	2 016	4 845	2 134	57 %	616	271
Varkaus	19 433	21 502	1 106	172 295	8 866	236 035	12 146	147 %	61 723	3 176
Vesanto	1 787	2 613	1 462	7 339	4 107	11 092	6 207	73 %	4 480	2 507
Vierämä	3 295	4 440	1 347	15 050	4 568	15 066	4 572	87 %	21 366	6 484
Pohjois-Savo	248 512	249 567	1 004	1 587 222	6 387	1 844 722	7 423		411 563	1 656

Lähde: Väestö: Tilastokeskus; muut tiedot: Kysely Pohjois-Savon kunnille maalisi-huhtikuun 2026

4.2 Talousarvio 2025 ja sitovuustasot

Vuoden 2025 talousarvio ja taloussuunnitelma 2025 - 2027 on hyväksytty valtuustossa 2.12.2024 (212§).

Sitovuustasot:

Valtuuston hyväksymään talousarvioon sisältyy toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion taulukossa 4 ”Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenvetolaskelma” on esitetty **käyttötalouden, investointien ja rahoitusosan sitovuustasot**. Toimialoille asetetut sitovat tavoitteet, mittarit ja tavoitetasot on esitetty toimialakohtaisissa talousarvioesityksissä. (Talousarvio 2025, 16-17.)

Käyttötalouden tehtäväkohtaiset bruttomääräiset sitovat määrärahat ovat:

- Toimintatulot
- Toimintakulut

Käyttötalouden osassa toimialojen sitovuustasona on bruttomääräraha eli toimintatuotot ja toimintakulut ilman arvonnalisäveroa. Ateriapalvelut ja vesihuolto ovat nettositovia. Investointiosassa investointimenot yli 150 t€ hankkeissa ovat sitovia hankekohtaisesti. Alle 150 t€ hankkeet ovat sitovia bruttona tase-erittäin.

Nettomääräisiä tehtäväkohtaisia sitovia määrärahoja ovat:

- Toimintakate (netto)

Nettoperiaate on siis voimassa ateriapalvelujen ja vesihuollon tehtävissä, joissa toimintatuottojen lisäyksellä tulee kattaa tarvittava kulujen lisäys.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä sitä, että talousarvion toteutumisen seuranta on tiivistetty ja talouden seuranta kiinnitetään enemmän huomioita.

Tuloslaskelmaosa:

Tuloslaskelma on valtuustoon nähden sitova verotulojen, valtionosuuksien, rahoituskulujen ja -tuottojen, satunnaisten erien ja tilinpäätössiirtojen osalta.

Rahoituslaskelma on sitova antolainauksen muutosten, lainakannan muutosten ja oman pääoman muutosten osalta. Rahoituksen tunnuslukujen osalta valtuustoon sitovia eriä ovat toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ja lainanhoitokate.

Investoinneissa määrärahat ovat sitovia hankekohtaisesti yli 150.000 euron hankkeissa. Pienemmät hankkeet ovat sitovia taseen pysyvien vastaavien ”Aineelliset hyödykkeet” ryhmän omaisuuslajien mukaisesti.

Rahoituslaskelmassa sitovia eriä ovat antolainauksen muutokset, lainakannan muutokset ja oman pääoman muutos.

4.3 Investoinnit

Vuoden 2025 kokonaisinvestointikulut ovat olleet yhteensä 645.176 € (v.2024; 783.484 €) ja nettoinvestoinnit 478.328 € (v.2024; 478.167 €). Investointien tulot olivat 166 847 €.

	TA 2025	TP	Talousarviopoikkeama
Kulut	- 1 225 000 €	645 176 €	-579 824 € (alitusta)
Tuotot	<u>800 000 €</u>	<u>166 848 €</u>	<u>633 152 € (ylitystä)</u>
Netto	- 425 000 €	478 326 €	53 326 €

Investoinnit ovat pysyneet talousarvion mukaisina. Investoinnit on rahoitettu kokonaan kassavaroilla.

4.4 Lainat

Vuoden 2025 lopussa lainaa oli 4,125 milj. euroa (4,75 milj. euroa vuonna 2024) eli pitkäaikainen lainamäärä on laskenut vuoden 2025 aikana. Korkotaso on säilynyt maltillisena.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka lainamäärä ja lainanhoitokulut ovat vuonna 2025 olleet kohtuullisia, korkotason nousu ja mahdollisten investointien rahoitus tulevaisuudessa voivat edelleen heikentää tilannetta merkittävästi

Kunnan taseen ja konsernitaseen tunnuslukujen perusteella kunnan taloudellinen tilanne on välttävä, joskin edellisvuosi hieman parempi. Tulokseen on vaikuttanut merkittävän omaisuuserän myynti. Investointien hillintä on ollut välttämätöntä velkaantumiskehityksen hallitsemiseksi.

Aktiivisia keinoja tulopohjan vahvistamiseksi tarvitaan edelleen.

Taseen keskeiset tunnusluvut:				
	2025	2024	2023	2022
omavaraisuusaste	68,1 %	64,8 %	69,7 %	71,7 %
lainakanta/asukas	1816 €	2058 €	1.610 €	1.326 €
lainat ja vastuut 31.12. 1000€	4144 €	4779 €	3.771 €	3.188 €
Konserni				
	2025	2024	2023	2022
omavaraisuus	61,2 %	57,1 %	62,1 %	45,7 %
konsernilainat/asukas	2014 €	2.295 €	1.885 €	4.529 €
konsernilainat ja vuokravastuut/asukas	2132 €	2.431 €	1.995 €	4.855 €

5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Konsernille talousarviossa 2025 asetetut tavoitteet ovat toteutuneet seuraavasti:

<u>Asetettu tavoite:</u>	Toteuma 2025:	
Konsernin toimintatulot toimintamenoista, %: vähintään 20 %	48,4 %	(vuosi 2024 40,9 %)
Konsernin vuosikate poistoista, %: vähintään 35 %	142,0 %	(vuosi 2024 35,4 %)
Konsernin omavaraisuusaste, %: vähintään 45 %	61,2 %	(vuosi 2024 57,1 %)
Konsernin laina €/asukas: alle 4500 €	2014 €	(vuosi 2024 2 295 €)

Tarkastuslautakunta esittää havaintona, että konsernille asetetut tavoitteet toteutuneet, lukuunottamatta konsernin vuosikatteen % poistoista.

Kunnan 100 % omistaman tytäryhteisön Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan tulos on tappiollista (36 000 €), eli yhtiön tuotoilla ei ole pystytty kattamaan kuluja. Kunnan 82 % omistaman tytäryhteisön Tuusniemen Virastotalo Oy:n tulos on myös tappiollista (57 000 €) eli yhtiön tuotoilla ei ole pystytty kattamaan kuluja.

Valtionosuusuudistuksen siirtyminen tulevaisuuteen heijastuu taloussuunnitteluun; Valtionosuuksien pohjalta ei ole nähtävissä taloudellista helpotusta lähivuosina, koska nykyisen järjestelmän epäkohtia ei ole kyetty korjaamaan.

6.KUNNALLE ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN VUONNA 2025

6.1 Keskusvaalilautakunta

- Äänestysprosenttitaavoitteena kuntavaaleissa ja eduskuntavaaleissa yli 60 % ja aluevaaleissa yli 50 %, tavoite toteutui osittain:
- Äänestysprosentti kuntavaaleissa 54,2 % ja aluevaaleissa oli 50,9 %
- Taloudelliset tavoitteet saavutettiin (toteuma netto 5077 €).

6.2 Tarkastuslautakunta

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat (kulut alittuivat 9 929 euroa)

6.3 Kunnanhallitus

- Toiminnalliset tavoitteet lähes toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Hyvän hallinnon edistämisen toimintakulttuurin vahvistaminen läpi organisaation; kantelujen, valitusten ja oikaisujen määrä aluehallintovirastolle (tavoitteena alle 10 kpl, toteuma 12 oikaisuvaatimusta tmv.).

Tietosuojaa ja tietoturva koskevat tavoitteet (tietosuoja- ja tietoturvapoliittika-asiakirja v. 2019) on siirtynyt vuodelta 2025 vuodelle 2026. Kunnan internet sivujen uudistaminen on käynnissä. Tarkastuslautakunta kannustaa panostamaan edm. kysymyksiin pikaisesti.

6.4. Elinkeino- ja kehittämispalvelut

- Toiminnalliset sitovat tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Yritystoiminnalle sopivaa tonttivarantoa on viideksi vuodeksi.

Kunnan elinvoimaisuuden kannalta tärkeintä olisi saada lisää verotuloja, työpaikkoja ja yrityksiä kuntaan.

Työttömiä työnhakijoita vuoden 2025 lopussa oli 144 hlöä eli 17,3 % työvoimasta kunnassa, joka on hieman maakunnan keskiarvoa 13,8 % suurempi. Edellisvuoteen nähden työttömien määrä on lisääntynyt. Työttömyystilanne on huono.

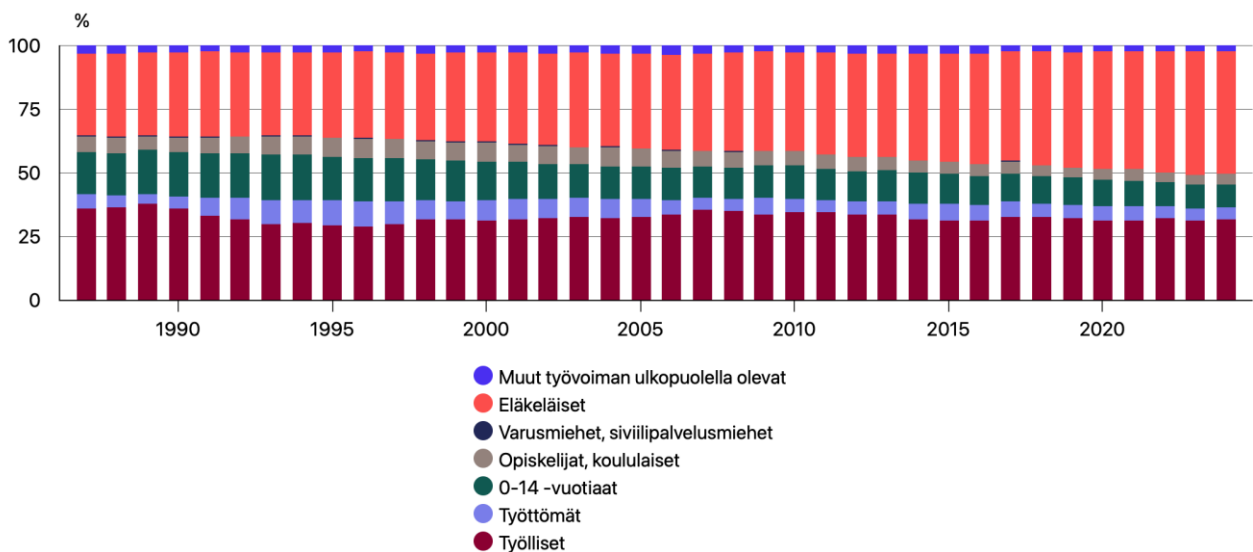
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Työlliset	830	798	754	758	765	718	733
Työpaikat	632	611	617	606	621	579	

Tuusniemi, työssäkäynti
Lähde: Tilastokeskus

Tuusniemen työpaikkaomavaraisuusaste oli vuonna 2023 80,6 %.

Väestön pääasiallinen toiminta kunnittain 1987-2024

Tuusniemi

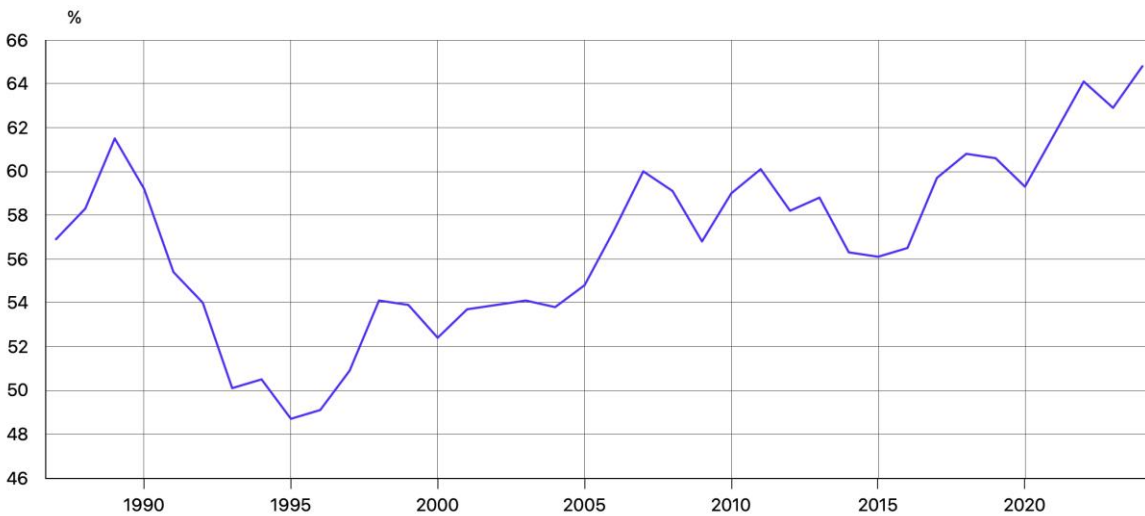

Päivitetty: 17.12.2025
Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti

Tuusniemen kunnassa 31,6 %:ia väestöstä on työllisiä.

18-64-vuotiaiden työllisyysaste alueittain 1987-2024

Tuusniemi

Päivitetty: 17.12.2025

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäynti

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan elinkeinopalveluiden kehittäminen on edelleen ajankohtainen asia.

Tuusniemen Teollisuus Oy:n kanssa uudistettu ostopalvelusopimus, joka on voimassa 31.12.2027 saakka.

6.5 Ateriapalvelut

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet (toimintakate netto) ei toteutunut (ylitys 2731 €)

Ateriasuoritteita on kertynyt v. 2025 yht. 63 583 kpl (vuonna 2024; 66 227 kpl). Ateriasuoritteen hinta on ollut 5,76 eur/suorite (v. 2024 5,72 eur/suorite), joten kustannukset per aterian ei juuri ole nousseet, vaikka elintarvikkeiden ja kuljetusten hinnat ovat nousseet. Aterioiden määrä on vähentynyt koululais- ja varhaiskasvatuksessa, ja tilaus- ja henkilökunta-aterioiden määrä lisääntynyt.

6.6 Muu yleis- ja keskushallinto

- Toiminnalliset tavoitteet osittain toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorten työllistäminen kesällä on toteutunut hyvin, koska 94%:ia kesätyöharjoitteluun hakeneista nuorista on halutessaan työllistynyt. Kunta on osaltaan mahdollistanut kaikille nuorille kesätyöharjoittelun ja tutustumisen työelämään. Työpaikkoja jäi myös täyttämättä.

Joukkoliikenteen kymppikyytikokeilu on toiminut asiointiliikenteenä kerran viikossa tarpeen mukaan. Kuntalaiset ovat voineet matkustaa koulukyydyissä. Palvelua käytti yhteensä 775 matkustajaa (vuonna 2024 809). Palvelu on koettu erittäin tarpeelliseksi ja tarkastuslautakunta toivoo palvelun jatkuvan.

Matkahuollon palvelusetelituotetta tuusniemeläiset käyttivät v.2025 49 kertaa (vuonna 2024 20 kertaa) Tuusniemi-Kuopio liikenteessä.

6.7 Hyvinvointi

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 8.12.2025 § 85 hyvinvointisuunnitelman vuosille 2025 – 2029. Se sisältää kunnan hyvinvoinnin edistämisen keskeiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit. Hyvinvointisuunnitelma toteuttaa osaltaan kuntastrategiaa, jossa korostetaan sivistystä, elinvoimaa ja kolmannen sektorin osallisuutta edistävän toiminnan mahdollistamista. Lämpileikkaavina teemoina kuntastrategiassa ovat hyvinvointi, elinvoima ja taloudelliset edellytykset.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat:

1. Osallisuus ja yhteisöllisyys
2. Hyvinvoivat ja toimintakykyiset asukkaat
3. Turvallinen arki ja ympäristö
4. Onnellisuus ja hyvä elämä

Hyvinvointisuunnitelman on laatinut Tuusniemen kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä. Suunnitelma on aloitettu järjestämällä kuntalaisilta, jossa kuntalaisilta kysyttiin, mitkä asiat vaikuttavat heidän hyvinvointiinsa. Kuntalaisten ajatukset ja toiveet on otettu huomioon suunnitelman laadinnassa. Suunnitelman painopisteiden valinnassa on arvioitu tilastotietoja tuusniemeläisten hyvinvoinnin ja terveyden nykytilasta. Tietoa kerätään esimerkiksi TEA- ja kouluterveyskyselyistä sekä erilaisista rekisteritiedoista.

Hyvinvointisuunnitelmassa todetaan paikallisista haasteista ja vahvuuksista seuraavasti: ”Tuusniemellä on pitkälti samat hyvinvoinnin ja toimintakyvyn haasteet kuin koko Pohjois-Savossa ja laajemminkin Itä-Suomessa. Kansallisessa ikävakioidussa sairastavuusindeksissä olemme sairain alue 117,2 (koko maan keskiarvo 100). Lisäksi olemme kärjessä myös tuki- ja liikuntaelinsairausindeksin 134 (100) ja työkyvyttömyysindeksin 135 (100) osalta. Myös mielenterveyshaasteet näkyvät mielenterveysindeksissä. Myös lastensuojelun tarpeet ovat Tuusniemellä edelleen suuret. Työttömyystilastoissa olemme kärkisijoilla Pohjois-Savossa.” Edellä mainitut tosiasiat tuovat merkittäviä haasteita hyvinvointityöhön. On myös otettava huomioon kunnan taloudellisten resurssien niukkuus ja hyvinvointialueen palvelujen karsiminen maaseudulla samanaikaisesti palvelujen digitalisoitumisen kanssa.

Hyvinvointisuunnitelman mukaan HYTE yhteistyön rajapinnat Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja kunnan kanssa eivät ole hyvinvointialueen taholta selkiytyneet. Yhteistyön hyvinvointialueen kanssa toivotaan jatkossa selkeytyvän. Järjestöjen ja kunnan hyvää yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on edelleen syytä vahvistaa.

Hyvinvointikertomus vuodelta 2025 tuo esille, että saatavilla olevien indikaattoritietojen analyysi osoittaa, että oikeita asioita on tehty, mutta vielä on parannettavaa. Tulevaisuudessa kaikki kunnan toimijat tulisi huomioida päätöksenteossa ja toiminnan vaikutukset hyvinvointiin.

Hyvinvointialueen toimintojen suuri murros aiheuttaa vaikeutta ennakoita tulevaa. Palvelujen digitalisoituminen entistä enemmän vaatii kaikilta palvelujen käyttäjiltä lisää digiosaamista. Kunnan asukkaiden ikäjakauma aiheuttaa haastetta esim. järjestöjen toiminnan aktiivisuuteen tulevaisuudessa.

Koronavuosien ja hyvinvointialueen toiminnan alkamisen jälkeen kunta on pystynyt vastaamaan hyvinvointityön tarpeisiin, mutta työtä on edelleen kehitettävä.

Tarkastuslautakunta ei soisi näkevän tulevaisuuden trendinä vain yksilön vastuuseen pohjautuvana. Aktiivinen yhteistyö kunnan, yhdistysten ja kuntalaisten kesken on välttämättömyys vireän kuntalaisten hyvinvointityön varmistamisessa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita ja pitää positiivisena, että hyvinvointikertomuksessa asetettujen painopistealueiden esitystapa on selkeä, tavoitteille on asetettu konkreettisia ja mitattavia tavoitteita. Se mahdollistaa tuloksellista hyvinvointityön toteuttamista kuntatasolla.

6.8 Sivistyslautakunta

Perusopetus

- Toiminnallisista tavoitteista oppilasmäärää (tavoite 250 oppilasta) ei saatu ylittämään tavoitteeseen eikä oppilaiden poissaolojen vähentäminen (-10 %) ei toteutunut
- Taloudellisista tavoitteet eivät toteutuneet; tuottoja kertyi TA:ta enemmän (174 018 €) ja kulut ylittivät TA:han suunnitellusta (33 991 €)

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota talousarvion laatimiseen ja sen seurannan tarkkuuteen, talousarviomuutokset tulee esittää mahdollisimman pikaisesti talousarviovuoden aikana.

Lukio

- Toiminnalliset tavoitteet kaikilta osin toteutuneet; (opiskelijamäärän säilyttäminen 35 oppilasta kolmen vuoden ka. vs. 25 oppilasta). Sen sijaan Yo-kokeissa menestyminen täytti tavoitteensa.
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat menojen osalta, menojen alitus 103 603 €

Tuusniemen lukio on menestynyt hyvin lukiodien valtakunnallisissa vertailuissa ja keväällä 2025 Tuusniemen lukio oli STT:n lukiovertailussa Suomen paras pieni lukio ja Pohjois-Savon paras lukio. Vuonna 2024 neljänneksi paras). Lukion toiminnassa haasteena on oppilasmäärien merkittävä pieneneminen; Kolmen vuoden keskimääräiseen oppilasmäärätavoitteeseen 47 tavoitteeseen ei ole päästy.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita lukio-opetuksen muutosten nopean etenemiseen, mikäli oppilasmäärät laskevat edelleen.

Varhaiskasvatus

- Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet erityislastentarhanopettajan käyntien osalta (tavoite 15 kertaa, käyntejä 3). Myöskään tavoitteeseen yhden lapsen varhaiskasvatuksen hinnasta ei saavutettu
- Taloudellisten tavoitteet eivät toteutuneet; (tuottoja 5 502 € enemmän ja kuluja 97 029 TA:n suunniteltua vähemmän)

Varhaiskasvatusta annetaan kahdessa toimipisteessä kirkonkylällä ja Tuusjärvellä. Tavoitteena ollut palvelun hinta/lapsi 1330 euroa /kk, toteuman ollessa 1495 euroa /kk/lapsi.

Kansalaisopisto

- Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet niin opiskelijamäärän kuin tuntimääränkään osalta
- Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet; tuottoja oli enemmän ja kuluja suunniteltua vähemmän

Opiskelijapalautteen perusteella käyttäjät ovat tyytyväisiä palveluun (4,5/5). 79/96 kurseista toteutui.

Kirjasto

- Toiminnalliset tavoitteet (lainojen määrä, asiakaskäynnit, kirjahankinnat ja aukiolotunnit/vko) toteutuivat
- Toimintakulut alittuivat suunnitellusta (6 310 €)

Vapaa-aikapalvelut

- Toiminnalliset tavoitteet osin toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet (tuotot ylittivät 5 545 € ja kulut alittuivat 16 322 €)

Sivistyslautakunta yhteensä

Taloudelliset tavoitteet eivät ole toteutuneet suunnitellusti;
Toteutuneet toimintatuotot olivat 1.474 187 euroa, mikä toteutui 188 587 suunniteltua suurempina.
Toteutuneet toimintakulut olivat 5.629 200 euroa, mikä alittaa 201 505 euroa talousarvion.

6.9 Tekninen lautakunta

Yhdyskuntatekniset palvelut

-Asetetuista kolmesta toiminnallisesta tavoitteesta yksi toteutui; Liikenneturvallisuussuunnitelma valmistuu vuonna 2026, millä mm. liikenneturvallisuutta parannetaan taajamassa yöaikaisen häiritsevään ajon rajoittaminen/torjumiseksi, teiden ja muiden yleisten alueiden kunnossapito säilyy hyvällä tasolla (75 % :ia vastaajista on ollut tätä mieltä) ja tasolla Tuusjärven kyläyleiskaava ei valmistunut vuonna 2025.

- Taloudellisista tavoitteista todetaan, että toimintakulut alittivat talousarvion 313 738 €, (alitus 21 612 €) ja tuotot toteutuivat suunniteltua 38 000 € (TA) 19 401 € suurempina.

Kiinteistötoimi

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
-Taloudellisista tavoitteista; toimintatuotot olivat yhteensä 2.517.270 euroa (metsän myyntitulot, vuokratulot, sisäisistä myyntituotoista ja maa- ja vesialueiden vuokrat) ja toimintakulut olivat 1.359.447 €.

Toimintatuottoja muodostui arvioitua enemmän (54 338 €) ja toimintakulut jäivät 92 689 € alle talousarvion.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomioita siihen, että myyntiin saatetaan jatkossa vasta hakkuukypsää metsää. Etupainotteinen metsänhakkuu johtaa vajaatuottoiseen tulovirtaan metsätuloissa, ja liian varhaiseen taimikoiden kasvatusvaiheeseen.

Rakennusvalvonta

-Toiminnallisten tavoitteet ovat toteutuneet; kuntalaiskyselyllä on selvitetty uuden rakentamislain tuomista muutoksista rakentamiseen. ”Pääosin tyytyväisiä rakennusvalvonnan toimintaan”.

Ympäristöpalvelut

-Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen ei käy yksiselitteisesti ilmi toimintakertomuksesta.
Uusiutuvan energian käyttöönotto ei ole edenneet/toteutuneet.

Yksityistiet

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat, koko avustussumma on jaettu

Ympäristötoimi kokonaisuutena

-Taloudelliset tavoitteet eivät ole toteutuneet TA suunnitelman mukaisesti;
tuotot jääneet pienemmiksi (4 324 €) ja kulut toteutuneet 19 65 € pienempinä.

Tekninen lautakunta yhteensä:

Toimintakulut olivat 1 826 511 euroa, mikä alitti talousarvion 134 071 eurolla. Toimintatuottojen toteuma 2.591.347 euroa, mikä ylitti asetetun tavoitteen 69 415 eurolla. Tuottojen ylitys on johtunut sisäisistä myyntituotoista, metsänmyyntituloista, huoneistojen vuokrista, indeksikorotuksista ja taksakorotuksista

Tarkastuslautakunta esittää havaintona, että toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan mahdollisuudet uusinvestointeihin ovat edelleen rajalliset nykyisessä taloudellisessa tilanteessa.

7 STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kunnalla on ollut valtuuston (10.6.2024 §26) hyväksymä kuntastrategia vuosille 2024 - 2026. Uudistettu kuntastrategia vuosille 2026 - 2030 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 23.3.2026 2022 (§ 8).

Kuntalain ja strategian mukaisesti kunnan tehtävä on edistää asukkaidemme hyvinvointia ja alueemme elinvoimaa sekä järjestää palvelumme taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Tulevaisuuden visiossa nähdään, että Tuusniemi on itsenäinen, viisaasti sopeutuva kunta

Strategian mukaisesti viisaasti sopeutuva kunta **samaan aikaan:**

- tasapainottaa taloutta **ja**
- tuottaa hyvinvointia ja elinvoimaa tukevia palveluja.

Tuusniemi pienen kunnan tavoin kamppailee olemassaolostaan käynnissä olevien rakennemuutosten kourissa. Erityisesti **syntyvyyden lasku, väestön väheneminen ja epäedullinen valtionosuusjärjestelmä** vaikuttavat kunnan talouteen, elinkeinorakenteeseen ja elinvoimaan. Ikääntyneiden osuus väestöstä on lähes 40 %.

Tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys on, voiko kunta pysyä itsenäisenä tulevaisuudessa. Tämän suhteen näkemykset jakaantuvat. Kuntakyselyn 2025 mukaan 57 %:ia kuntalaisista näkee tärkeänä, että kunta on myös tulevaisuudessa itsenäinen. Luottamushenkilöiden osalta näin ajattelee 38 %.

Valtuuston osalta tulevaisuuden panostusten nähdään olevan erityisesti elinkeinopolitiikassa, varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa sekä asukkaiden osallistumismahdollisuuksissa. Yli 85 %:ia valtuutetuista on sitä mieltä, että kunta tarvitsee uusia toimintamalleja. Lähes 80 %:ia kokee, että tarvitaan nopeaa ja rohkeaa etenemistä. Ennen kaikkea on vahva näkemys, että tulevaisuus tulee tehdä yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Taloustilanne kokonaisuutena on välttävä ja taseen osalta vielä tyydyttävä. Kunnan talouteen liittyy lähivuosina epävarmuutta myös tulopohjan osalta.

Sote-palvelun siirtyminen hyvinvointialueille on luonut uudenlaista rajapintaa palvelujen tuottamisessa. Lisäksi kuntien vastuulle ovat siirtyneet TE-palvelut, mitkä tuovat uusia järjestämisvelvoitteita.

Strategiset tavoitteet ovat osana valtuuston asettamia tavoitteita.

Toiminnan painopisteet, jotka ohjaavat päätöksentekoa, resurssien kohdentamista ja kumppanuuksien rakentamista

1. Kuntalaisten mahdollisuudet osallistua, vaikuttaa ja toimia
2. Sivistys ja osaaminen elinvoiman, hyvinvoinnin ja uudistumiskyvyn perustana

3. Työtä, yrittämistä ja asumista tukeva toimintaympäristö
4. Strategian käyttäminen

Tuloslaskelman tavoitteiden toteutuminen:

Tuloslaskelma on valtuustoon nähden sitova verotulot, valtionosuudet, rahoituskulujen ja -tuottojen, satunnaisten erien ja tilinpäätössiirtojen osalta. Tuloslaskelmalle asetetut tavoitteet toteutuivat muutetun talousarvion puitteissa. Korkokulut eivät täysin toteutuneet talousarvion mukaisina (alitus 18 711 €).

Rahoitusosan toteutuminen:

Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitova erä on antolainauksen muutos, lainakannan muutos ja oman pääoman muutos. Rahoituksen tunnuslukujen osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, lainanhoitokate.

Kunnalle on laadittu talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2023 - 2026, joka on ollut jatkoa jo vuonna 2019 aloitetulle talouden tasapainottamiselle. Kunnan taloustilanne säilyy haastavana.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2025 oli negatiivinen noin 1,6 miljoonaa euroa. Valtionosuusjärjestelmä nykyisellään on epädullinen kunnalle.

8 MUUT HAVAINNOT JA ARVIOT

Kunnan taloudelliseen tilanteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja tarkkuutta tulevina vuosina. Erityistä huomiota tulee jatkossakin kiinnittää talouden suunnitteluun, vuoden aikana määrärahojen käytöstä huolellisempaan raportointiin sekä kunnan taseessa olevaan omaisuuteen.

Tarkastuslautakunta osoittaa seuraavat kysymykset kunnanhallitukselle vuoden 2025 arvioinnin tuloksena:

Pyydetään kunnanhallitusta selvittämään

1.Miten kunnan henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan ja henkilöstön jaksaminen huomioidaan taloudellisesti varsin haastavassa ja pitkittyneessä tilanteessa?

2. Jos taloussuunnitelmaan asetetut numeeriset tavoitteet eivät toteudu ja talouden tasapainottamisohjelmassa ei kyetä pysyttämään, pitäisikö jollakin tasolla samanaikaisesti myös valmistautua mahdolliseen kuntaliitokseen (ennen kuin se tulee pakolliseksi) ?

3. Miten HYTE-yhteistyö saadaan selkiytettyä Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja kunnan välillä (vastuunjako)?

Tarkastuslautakunta kiittää Tuusniemen kunnan henkilökuntaa, viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvin suoritetusta työstä ja laadukkaista palveluista.

TUUSNIEMEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tuusniemellä 4.6.2026

Terttu Kolari
puheenjohtaja

Markku Hämäläinen
varapuheenjohtaja

Kari Andersin
jäsen